

RTÜK ve ULUSAL SORUMLULUK...

Günümüzde **bilgiye ve habere, zamanında, kolay ve doğrudan erişim hakkı**, medeniyet göstergelerinden biri haline geldi. Bunu gerçekleştirecek **bağımsız ve bağlantısız medya** ise, demokrasinin vazgeçilmez bir değeri oldu. Gelişen iletişim teknolojileri ile **medya**, haberlerin ulaşıldığı bir kaynak ya da haberleri ulaştıran bir aracı olmaktan çok, **kitlelere yön veren, kamusal algı ve hafızayı şekillendiren bir güç** haline geldi.

Bu özelliği ile günümüzün ve yakın geleceğin **psikolojik savaş aracı** olarak nitelendirilen medya, acaba nasıl şekillenmeli?

Toplumun **görsel ve zihinsel muhafazası** ne kadar önemli?

Toplum mu medyaya, yoksa medya mı topluma **yön vermeli**?

Medyanın **etkin ve verimli denetimi** nasıl olmalı?

Bunların, yetkili ve sorumlu makamlarca yeterince tartışıldığından emin değilim.

Gelişmiş toplumlarda, özellikle **görsel medyanın denetimi halk tarafından yapılır**. İzleyicilerin **talep, eleştiri ve tepkileri**, yapılacak yayınların niteliğini belirler.

İzlenmeme korkusu, reyting kaygısı, halkın beklentilerine uygun politikalar üretme zorunluluğunu doğurur. Bu nedenle, denetim yapan üst kurullara pek fazla görev düşmez. Ancak, **devlet-medya ve halk arasında öylesine hassas bir denge ve düzeyli bir ilişki** kurulmuştur ki, beklentiler büyük ölçüde karşılanır ve tarafların tamamı mutludur.

Türkiye’de ise, devlet-medya ve halktan oluşan döngü, ulusal çıkar, verimlilik ve pozitif katkı anlayışı ile çalışmaz, çalışamaz. Bu yapının rasyonel bir şekilde çalışabilmesi için, **sorumluluğu halka ve medya patronlarına yüklemek** şimdilik fazla iyimserlik olur.

O halde devlet, **bu etkin psikolojik savaş aracının iyi kullanılmasını teşvik etmeli ve denetlemeli**. Yani RTÜK, gerektiği gibi fonksiyon icra etmeli.

...

• **Reyting ölçümlerinde yapısal değişikliğe ihtiyaç var.** Ölçümler sadece AGB isimli yabancı bir şirket tarafından yapılıyor. RTÜK, üniversiteler ve reklam ajansları da, ölçümlere katkı sağlamalı ve denetim yapmalı. Ölçüm cihazlarının sayısı arttırılmalı (halen 2201 cihaz ölçüm yapıyor) ve bölgesel ölçümler yapılmalı. Sadece analog yayınlar değil, dijital yayınlar da ölçümlenmeli. Reyting rakamları ile toplumsal sonuçları sosyologlar tarafından analiz edilmeli. 1 milyar dolarlık reklam pastası, reyting ölçümlerine göre belirleniyor. Bu ölçümlerin sağlıklı yapılmaması çok önemli bir sorun.

• **RTÜK ceza veren bir kuruluş görüntüsünden kurtulmalı.** Denetlemeli, yönlendirmeli ve teşvik etmeli. Bir yandan iletişim özgürlüğünü korumalı, öte yandan özellikle gençlerin görsel ve zihinsel muhafazasını sağlamalı.

• RTÜK, eğer sadece mevcut yayıncılara, **ihalesiz frekans tahsisi** yaparsa önemli bir yanlışın içerisine girer. Şüphesiz ki, uzun zamandır yayın yapan televizyonların öncelik hakları korunmalı. Ancak tahsis, Türkiye'nin kendine özgü koşullarına uygun olarak gerçekleşmeli. Frekansların toptan ihale edilmesi ve en çok para ödeyenlere tahsis edilmesi doğru bir uygulama olmaz. **Her frekansın ihale şartnamesi ayrı ayrı oluşturulmalı ve ihaleleri de ayrı yapılmalı.** Şartnamede yayın politikaları çok iyi tanımlanmalı. Eğitim, spor, sağlık, çevre, eğlence vs. gibi programların süreleri belirlenmeli ve nitelikleri tanımlanmalı. İhaleden sonra da denetimler şartnameye göre yapılmalı. Özetle **ulusal çıkarlara göre frekans tahsisi yapmalı.**

• RTÜK, siyasetteki **çok sesliliğin denetimini** de sağlamalı. TRT kanunu ile yayınlanan icraatın içinden programları, tek sesli programlar. Çok sesliliğin tesisi için yasal revizyon yapılmalı. **Her kanalın siyasî program ve haberlerinin üçte biri Hükûmete, üçte biri Meclis çoğunluğuna, üçte biri ise muhalefete ayrılmalı** ve bunların denetimi yapılmalı.

• Fransa'da, her TV kanalının yayınlarının toplamının % 40'ı Fransız orijinli olmak zorunda. Türkiye için de böyle bir model uygulanmalı. Yani Türk kültürünü korumak ve desteklemek için yasal düzenlemeler yapılmalı. Örneğin, her TV kanalının yayınladığı **programların belli bir oranı Türkiye'de üretilmeli ve belli özelliklere sahip olmalı.** Denetimi RTÜK yapmalı.

...

Şüphesiz, araştırılırsa, çok özgün çözümler bulunabilir.

Ancak, bunu yapmak için, önce ihtiyaç duymak, sonra da bilmek ve çalışmak gerek.

En önemlisi, yürek gerek.

Yetki ve sorumluluğu bulunanlar, anlamsız itiş-kakışları bir yana bırakıp, gelecek kaygısından kurtulurlarsa, belki bunun önemini anlarlar.

Yoksa vakit geçmek üzere...

Seçilmişleri ve Atanmışları İzleme Derneği Dergisi Temmuz 2006

